

ՍՍՑՏՈՒ ՍՈՒՆՑԱՐ ՍԻՆԵԶ

Իր կեանքն ու վկայարաններն (մասնաճարհ ԲԱՆԴԱՆԻԻ ԹԻՒ 4) աշխատասիրեց Գ. Ն. Ղազարասեան, Տպգր. Ա. Երեցեան, Մարտի, 1927, 8⁰ էջ 160, գին 3 շիլինգ:

Այս գրքով, որ 160 էջեր էր բաղկանայ, կրօնի մասին խորհրդածութեան և անդրադարձութեան առիթ տուող սիրուն կենսագրութիւն մը կը պարունակէ: Արդի ժամանակներում, երբ հին վկաներու կեանքերը իրենց ոգեւորութիւնը կորուսած ըլլալ կը թուին ոմանց համար, հինեւու Նըմանող այս ղեկիկ բրիտանեայի կեանքը թմբած հոգնեցու համար կրնայ ցնուող ըլլալ:

Սատուն ղեկիկ կրօնի Զիկի բուռած աղանդէն՝ նորագոյն բրիտանեայ մըն է, շատ խանդավառ և միևնույն ատեն առաքելաշաւիղ, անսիրտ-նեղով սնած և ազօթրով գորացած: 1910էն առդին է որ իր զործունէութիւնը կ'սկսի, մասնաւորապէս Թիպէթի այլամներ շրջանակներուն մէջ: Մարտիրոսութեան ժամանակներու լուսապսակ կեանքերուն վրայ Սատունի կեանքը կրնայ նետել ճառագայթ մը՝ որով կարելի է քիչիկ մըն ալ աւելի յստակօրէն տեսնել հոգին այն մարդոց, որոնք համակ Նուիրում Եզան Քրիստոսի սիրոյն:

Մոլիւտանդ ու սնահաւատ Նիթապաշաներ, որոնք իրականութիւնը զտած ըլլալու երազներով կ'օրորուն, այսպիսի նշանակալից կեանքերու վրայ թող ուշ դարձնեն: Կոյրը պէտք չէ որ ուրանայ լոյսին զոյութիւնը երբ աչք ունեցողը կը վկայէ ատոր: --«Քրիստոսի տուած զարմանալի խաղաղութիւնը չեմ կրնար նկարագրել, կ'ըսէ Սատուն, անոր համար կրնամ միայն վկայել:

— Գալով Սատունի կեանքին մանրամասնութեանց՝ քիչ կենդանութեան մէջ աշխարհի մօտիկ նմանութիւն կը գտնենք մեզի աւանդուած հին «Վարք»երու հետ: Ճատնու վրայ մօտիկ նմանալով յելուզակութիւնը Զ-նող գողերու իրական մահով պատժուիլը, որ Ս. Յակոբի վերագրուած պատմութիւն մըն է, չոյնութեամբ կը գտնենք Սատունի պատահած: Ս. Գրիգորի Խոր-վիրաբը շատ մօտիկ նմանութեամբ կայ անոր կենսագրութեան մէջ. նոյնիսկ Տեառն մերոյ քառասունորեայ ծոմապահութիւնը օրինակուած է անկէ: Այն բոլոր սառապանքներուն մէջ, զորս Սատուն կրնար տեսնել իր համոզմունքներուն համար, կամքի հիմնալի ուժ մը կը շնորհուի. կամքի այդ ուժը առաջադի մը չէ այլևս աշխարհին համար: (*) Սատունի կեանքը աւեր համար մանաւանդ զբաւիչ է, որովհետեւ ինքնատիպ է ան, առանց նոյնիսկ ունէլ նոր բան մը տած ըլլալու: Ճշմարտութիւնները մարդոց հաղորդելու սիրուն եղանակ մ'ունի:

Հարցունելով անգամ մը թէ ի՞նչ կը խորհի իրեն եղած պատիւներու մասին՝ կ'ըսէ. «Երբ Յիսուս Երուսաղէմ կը մտնէր՝ և մարդիկ իրենց զգեստները

զետին կը փռէին՝ աւանակն էր որ էր կոխէր աւանդ վրայ. արդ, կը խորհի թէ աւանակը այդ պատիւն իրեն վերագրելով պիտի հպարտանար, կամ իրաւունք ունէ՞ր եթէ հպարտանար: Յիսուսի անունն ալ ազգերու տանողներ յիմար սխալ ըլլային եթէ Անոր տրուելիք պատիւները իրենք իրենց վերագրէին»:

Արեւն իր ծագման առաջին վայրկեաններուն արշալոյսի սրանչելիքները կը պարզէ մեր աչքին: Քրիստոս ալ Արեւմուտքի մէջ ծագելով իր լոյսն ու ջերմութիւնը հոն սփռելէ ետք՝ անցաւ արեւելիքին ալ ծագելու, և Սատունի ալ և կենսերէր այդ լուսածագին զեղեցիկութիւնները կը կազմեն:

Լեզուի և ոճի մասին աւելորդ է կրօնական սոյ կարգի գրուածի մը համար խտտապահանջ ըլլալ. այդ պարագային՝ «մարդիկ սխալն պատիւներ քմբռնելն» իրենի պէս սխալներ աններելի պիտի ըլլային:

Իսկ Տէրն տակ իրր ծառօթութիւնը դրուած «Գիտ. Հեղին.»-ը, որ Ամբիկիկան Պորտին խնկարկութիւն մըն է, բոլորովին աւելորդ կը դատենք և հակասական՝ Սատունի ոգւոյն:

ՆԵՐՍԷՍ ՍՐԿ. ՏԷՐ-ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ

ՍԻՈՆԻ ԼՈՒՍԱԲԱՆՈՒԹԻՆՆԵՐԸ

Ս. Նալպանտեան, Նիւ Եորքէն կը հարցնէ.

- 1.— Լուսնոն մը կրնայ՝ քանակաւ ձեռնադրուիլ:
- 2.— Եթէ ձեռնադրուած է արդէն՝ կրնայ՝ քանակաւ յայտնուիլ:

Առաջին հարցումին պատասխանն է՝ Ո՛չ: Վասնորի քահանայացու մը պէտք է ըլլայ անասուն թէ՛ Ֆիդիքապէս և թէ՛ բարոյապէս, և պատճառաւորած՝ հոգեւոր սուրբ կրօնական՝ ուսմունքով, բարքով ու վարքով, և այս բոլորը պէտք է վկայութիւն անոնց կողմէն, որոնք քահանայացուն կը ներկայացնեն եպիսկոպոսին ձեռնադրութեան համար:

Այս է պատճառը որ Եպիսկոպոսը, իրեն ներկայացուած քահանայացուն ձեռնադրելէ յառաջ, եկեղեցւոյ մէջ հրապարակաւ չորս հարցում կ'ուղղէ զայն ներկայացնողներուն.

- ա) Արժանաւոր է քահանայացուն. արժանաւորութիւնը բառին լման իմաստով.
- բ) Ի՞նչ պիտի վարքաւորուի (քաղաքավարութեան) տէր մէկն է.
- գ) Սուրբ ամուսնութեան զաւակ է.
- դ) Ո՞րքան իմաստութիւն (մասաւորական պատրաստութիւն) ունի և սրբութիւն (մաքուր կեանք ու կենցաղ):

Այս չորս հարցումներուն դժացուցիչ պատասխան մը առնելէ ետքն է որ Եպիսկոպոսը սարկաւագութեան աստիճանին կը կոչէ քահանայացուն:

Իսկ քահանայական ձեռնադրութեան համար մասաւորական և բարոյական որոշ պայմաններու

(*) Հայ Ֆախր Թափազէի արեւմտեան մէջ այդ առաջադի կարծուածին իրականութիւնը ըլլալը հաստատեց:

մասին հարցումներ ալ կ'աւելցուին:

Եւ այս բոլորէն յայտնի կը տեսնուի թէ ֆիզիքական ու բարոյական թեթեւաբեկներ չեն կրնար քահանայ ձեռնադրուիլ:

Գալով երկրորդ հարցումին, պատասխանը երկու է: Եթէ քահանայացուն նախ քան զձեռնադրութիւն արդէն հիւանդ էր լուսնոտութեան ախտով, և զայն ձածկելով, սուտ վկայութիւն տուին անոր արժանաւորութեան մասին, և խաբէութեամբ ձեռնադրել տուին, այդ ձեռնադրութիւնը անվաւեր է նոյն իսկ գործով: Վասն զի սուտ վկայութեան վրայ հիմնուած է:

Իսկ եթէ քահանայացուն ունէ հիւանդութիւն և ախտ չունէր ձեռնադրութենէ յետոյ, եւ յետոյ՝ իր քահանայութեան ընթացքին ունեցաւ այդ հիւանդութիւնը, այս պարագային կը զարգրի քահանայագործելէ, պահելով հանգիստ իր քահանայական կարգը և ապրուստի իրաւունքը գոհացուցիչ չափով մը:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ

ՊԱՀՈՑ ԱԻՈՒՐՔ

Օտար պատմագիրք, երբ իւրեանց տեսութիւններն ի զիր են անցուցանում՝ վերաբերութեամբ Արեւելեան Եկեղեցեաց ծիսից և արարողութեանց (ի միջի որոց և Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ), ընդհանրապէս կամ հետեւում են ուրիշ օտար նախորդաց գրածներին և կամ, աստ և անդ, ըստ զի պողոթնական պատենութեանց՝ անձամբ հաւաքում են իւրեանց ծանօթութիւններն երկրորդական խուզարկութեամբ, և երբեմն ապէս՝ թարգմանաբար փոխառութեամբ Հայկական պատմագրական աղբիւրներէ: Աւտի՛ սպասելի է որ բազմիցս իւրեանց կարծիքներն յակամայիցս մասամբ անուղիղ են, նա մանաւանդ երբ նոյն իսկ բուն աղբիւրներն, թերեւ արդիւնք հապճեպ ուսումնասիրութեանց, բոլորովին ճշգրիտ չեն, ուստի և ոչ շատ վստահելի:

Ան ի ապացուցանել զոր ասացինք ի վեր, յիշենք մէկ օրինակ միայն: Անգղիացի հմուտ աստուածաբան և դիտական եկեղեցականն Dr. Adrian Fortesque, որ անտեղեակ էր Հայոց լեզուին (որպէս և ինքնին խոստովանի իւր նախաբանին մէջ), արտաքին օտար արձանագրեալ աղբիւրներէ, գրոյցներէ, և աստ և անդ՝ Հայկական պատմիչներից քաղելով իւր տե-

ղեկութիւններն, այսպէս է գրում Հայոց Եկեղեցւոյ Պահոց առնչութեամբ: — «Altogether they have 100 fast days and 117 abstinence days in the year». (Տես նորա LESSER EASTERN CHURCHES, Catholic Truth Society, London, 1913, էջ 438): Այս նշանակում է 277 Պահոց օրեր առ տարին, անկարելի մի համապումար, մինչդեռ, իւրօք, Բովանդակն *h n y k առաւել քան 157 օր*, որպէս ունինք տեսանել:

Արդարեւ՝ զարմանալի չէ որ օտար պատմիչք յաճախ վրիպում են իւրեանց հրատարակեալ գրուածներին մէջ, երբ նոյն իսկ Օրմանեան Սրբազան, իւր Հայոց Եկեղեցւոյ Պատմութեան մէջ (ըստ Անգղիերէն թարգմանութեանն, տպագրեալ ի Լոնդոն, յամին 1912), կարի հակիրճ եւ զրեթէ անցողակի կերպիւ, այսպէս է գրում Հայոց Եկեղեցւոյ Պահոց մասին (զոր մեք, ահաւասիկ, թարգմանում ենք Հայերէնի ի ներքոյ, և որոյ ընդգծումներն մերն են): — «Հայոց Տօմարին մէջ Պահոց օրերն բազում են: Նախ և յառաջ, երկու օր առ շաբաթն, Զորեքշաբթի և Ուրբաթ պարզ պահոց օրեր են: Զատիկական Պահքն տեսում է 48 օր առանց ընդմիջեցման, Աւգուստացից երկուշաբաթ օրէն սկսեալ մինչև Աւագ Շաբաթ օրն: Յետի քան զայդ, տասն շաբաթապահք կան առ տարին՝ կամ մօտաւորապէս մի շաբաթ առ ամիսն, իւրաքանչիւր շաբաթ ընդգրկելով հինգ կամ յինգ օր: Բովանդակն կարելի է հաշուել մի ճիշտիւր եւ վարսուն պարզ պահոց կամ ժուժ-«կալութեան (abstinence) օրեր, որպէս համապումար առ տարին»: Օրմանեան Սրբազան բաւականանալով այսպիսի միայն յիշատակել մեր Պահոց մասին, այսինքն առանց լուրջ բացատրութեան և առանց վերլուծելոյ և գեղջելոյ կրկնութիւնքն ուր պէտք են, օտարներին վարած է խոտորնակի՝ իւրեանց եզրակացութեանց մէջ: Նաևս, անիմանալի է ինձ թէ նա ո՞ր գրտաւ վեցօրեայ շաբաթապահքն, քանզի որչափ յայտնի է ինձ՝ չկարծեմ թէ այդ գոյութիւն ունի մեր եկեղեցւոյ դաւանեալ կանոնական Օրինաց տնօրէնութեանց մէջ:

Ըստ մեր Եկեղեցական Տարեցոյցներին, արդեամբ, Զորեքշաբաթ և Ուրբաթ պահոց օրերն ոչ են աւել քան 91, քանզի թէև տարւոյն մէջ ունին 104 Զորեքշաբաթ